

مازندران

شعر سبز آفرینش

میزگرد با دبیران هنر مازندران

هیئت تحریریه رشد آموزش هنر

اشاره

مازندران به خاطر شرایط اقلیمی همیشه نسبت به هنر ذائقه مردمان خوش ذوق را متعالی کرده است. هنرمندان بزرگی از این خطه سرسبز به جامعه هنری کشور راه یافته‌اند که همیشه مهر و نشانه خود را از دیار پربرکت مازندران اخذ کرده‌اند. به همین سان دبیران هنر این خطه فرزندان معنوی همان هنرمندان پیشرو بوده و هستند. حضور در جمع دبیران هنر مازندران فرصت ارزشمندی بود که از دیدگاه‌ها، سرزندگی آن‌ها نسبت به درس مورد علاقه‌شان و شیوه و شگردهای تدریس هنر در کلاس آگاه شویم. اینک این دستاوردها را با دبیران هنر کشور به مشارکت می‌گذاریم و امیدواریم توسعه و ترقی بیش از پیش درس هنر در سطح استان با همت دبیران عزیز هنر میسر شود. لازم است از آقای محمدیان و همکاران ایشان در برگزاری جلسه میزگرد تخصصی کمال تشکر را به عمل آوریم.

می‌کنیم این است که آیا دبیران درس هنر در این زمینه متخصص هستند یا خیر. در کل این دو درس بسیار اثرگذار هستند و می‌توانند برای دانش آموز مهم باشند. اگر به سند تحول مراجعه کنیم توسعه متوازن این ساعت‌ها و آموزش‌های لازم در فرایند یادگیری بسیار سفارش شده است. از جمله به اختصاص یافتن ساعت کافی برای درس هنر و زیبایی‌شناسی تأکید

سید طاهر موسوی به نام خدا با عرض سلام و خیر مقدم خدمت عزیزان حاضر. دبیران هنری که در این جمع هستند از فرهیختگان هستند و ما به اثرگذاری آن‌ها در فضای آموزشی‌مان افتخار می‌کنیم. ما به شدت پیگیر دو درس در مدارس هستیم، یکی درس کار و فناوری و دیگری درس هنر. هنگام بازدید از مدارس اولین چیزی که سؤال

سیدموسی نقوی
دبیر ناحیه ۲ ساری

و ذهن و نگرش دانش آموز را تغییر می دهد. دوره اول متوسطه دوره هویت است. هنر به دانش آموز هویت می بخشد و شخصیت او را براساس معیارهای قومی ملی و اسلامی شکل می دهد. طبیعت استان مازندران در زمینه های هنری بسیار الهام بخش است.

به طور خلاصه در مورد نکات زیبایی شناختی در

سند تحول چه نکاتی اشاره شده است؟

- از اهداف آن کسب شایستگی های عام مهارتی و هنری است که زمینه را برای کار مولد برای دانش آموزان فراهم می کند.

- هدف دیگر آن است که تربیت یافتگان با قدرشناسی و درک زیبایی شناسانه آفرینش خداوند و حتی مصنوعات بشری، مفاهیم فرهنگی و هنری خود را بشناسند و نهایتاً بتوانند در حفظ آن در سطح منطقه ای، ملی و جهانی بکوشند.

- به کارگیری اصول زیبایی شناختی در محیط و تغییر دادن محیط زندگی و رسیدن به آرامش روحی - کمک به تصمیم گیری درست در زمینه هدایت تحصیلی و شکل گیری هویت دانش آموز و اینکه دانش آموز بتواند به هویتی که از هنر کسب کرده است افتخار کند.

مادر این ایام سعی کرده ایم که بستری را در مدارس و جشنواره های هنری فراهم کنیم تا دانش آموز بتواند مهارت های هنری خود را به نمایش بگذارد. همچنین بازارچه هایی که از دست ساخته ها و محصولات هنری خود دانش آموزان برپا می کنیم باعث می شود علاوه بر ایجاد شور و نشاط در مدارس حس فداکاری و ایثار را نیز در معلمان و دانش آموزان برانگیزد.

سیدموسی نقوی دبیر ناحیه ۲ ساری

قرار بر این بود که برای جمعی از همکاران غیر تخصصی که ساعات هنر را، به علت کمبود نیروی تخصصی، تدریس می کنند، کلاس ها و دوره هایی برگزار شود تا این همکاران اطلاعاتشان در این زمینه بالاتر رود و بتوانند به نحو بهتری از زمانی که در اختیار دارند استفاده کنند. اما، متأسفانه با اینکه پیشنهاد برگزاری این کلاس ها از طرف دبیران هنر به صورت رایگان بود هیچ گونه حمایتی از آن صورت نگرفت.

موسوی

برای معلمان چند مهارتی این اقدام شروع شده ولی هنوز به آنچه مورد نظر بوده

بسیار شده است. امیدواریم مسئولان ستادی به ایجاد زیرساخت های تربیت دبیران هنر توجه کنند و به دبیران آموزش های لازم داده شود.

اهدافی که در سند تحول مطرح شده

● نتیجه فعالیت هنری دانش آموزان تبدیل به یک کار مولد به صورت عام شود.

● توانمندی قدرشناسی از خداوند متعال به خاطر آنچه در اختیار داریم و رسیدن به قدرت و درک زیبایی شناسی. که دانش آموزان در تمامی سنین باید به آن دست یابند. تا بتوانند در زندگی خود از این زیبایی شناسی استفاده کنند.

در این راستا جشنواره های به نام «جشنواره ادبیات بومی محلی» داریم که امسال پنجمین دوره آن با همکاری دبیران هنر و محوریت دبیران ادبیات برگزار می شود. این جشنواره در چهار زمینه است.

قصه خوانی، شعر خوانی (اشعاری) از امیر پازه بانی

که از مفاخر مازندران است) توسط دانش آموزان خوانده می شود؛ به این منظور که دانش آموز بتواند در موقعیت مناسب آنچه را که آموخته است به اجرا درآورد) قسمت دیگر **عکاسی** است که از هنرهای بومی محلی است و جای خوش حالی است که به آن پرداخته شده. و زمینه دیگر **لاله خوانی** است.

با این کار امیدواریم که دانش آموز بتواند از فرهنگ خود در سطح منطقه ای، ملی و جهانی محافظت کند. دانش آموز باید زیبایی های اطراف را در محیط زندگی اش بیابد و آن را در جهت بهبود تغییر دهد. در تربیت معلم افرادی را باید جذب کرد که ذات هنر درونشان باشد. یاددهی بخشی از آن به هنر بستگی دارد. شناساندن حرفه های مختلف به دانش آموزان در هدایت تحصیلی آن ها در پایه نهم بسیار اثر گذار است

دوره اول
متوسطه دوره
هویت است. هنر
به دانش آموز
هویت می بخشد
و شخصیت
او را براساس
معیارهای قومی
ملی و اسلامی
شکل می دهد.
طبیعت استان
مازندران در
زمینه های هنری
بسیار الهام بخش
است

تخصصی و غیر تخصصی در این زمینه برای ما بدهند.

✳️ **محمدیان** حدود ۱۵۰ تا ۱۶۰ دبیر هنر در استان داریم که ۱۱۰ تا ۱۲۰ نفر از آن‌ها رسمی هستند و بقیه غیررسمی. اکنون مشکل اصلی ما شهرهایی است که حتی یک معلم هنر هم در آن‌ها نداریم؛ شهرهایی مانند گلگاه، میان دو رود، کیاسر، سوادکوه، فریدون کنار، نور و ... یکی از معضلات ما این است که بعضی از هنرمندان را در قسمت‌های اداری مشغول می‌کنند در حالی که خودمان با کمبود نیروی هنر مواجه هستیم. از نظر من مهم‌ترین کاری که باید در این زمینه انجام شود این است که مسئولان بگویند آیا ما در کلاس‌های هنرمان نیاز به معلم هنر داریم یا خیر؟ و اگر داریم آن را تأمین کنند. به صورت خوش‌بینانه بیش از ۵۵ درصد از کلاس‌های هنر ما را معلم‌های غیر تخصصی اداره می‌کنند.

یکی از مهم‌ترین اصول در مورد آموزش هنر تشویق است. نه لزوماً تشویق مادی؛ چرا که با ارزش‌گذاری مالی تنها جایگاه هنر از دست می‌رود. این تشویق با انعقاد کلام و باور معلم به آثار خلق‌شده دانش‌آموز نقش هدایت‌گری و پایایی دارد و موجب خلق اثر هنری و در نهایت پرورش هنرمند می‌شود. به‌ویژه با سند تحول، که تربیت انسان را از اهداف نهایی تلقی کرده این موضوع بسیار هم‌سو است و این سند را عملیاتی خواهد کرد. درس هنر در سند تحول به درس چهارم ارتقا یافته است. در ۱۰ سال گذشته من برای تشویق دانش‌آموزان، هر سال به آن‌ها گفته‌ام که در اینجا بهترین کارهای شما را نگه خواهم داشت. جدولی هم برای ثبت علاقه‌مندی‌ها و شغلشان و نمره به معلم درست کرده‌ام. یکی از شاگردان گذشته‌ام معلم شده و امروز هم از ایشان دعوت کرده‌ام تا چند دقیقه‌ای با ما باشند. یکی دیگر از شاگردانم کاریکاتوربست چند روزنامه و چند نشریه دیگر شده است. چندی پیش در جمعی او مرا دیدم. فردی با محاسن بلند جلو آمد و به من گفت که شاگرد من بوده است. او را شناختم و برایم خیلی لذت‌بخش و جذاب بود. به او گفتم که آثارش را در مجموعه‌ام دارم. وقتی نقاشی‌های او را نشانش دادم فوق‌العاده خوشحال شد و من به این باور رسیدم که تشویق چقدر می‌تواند مؤثر باشد!

✳️ **عبدالله محمدپور** من با ۲۵ سال سابقه دارای مدرک ارشد نقاشی هستم و در متوسطه اول

نرسیده است. تجربه خودم را عرض می‌کنم. سال اول دبیر دینی بودم اما به من در مدرسه دخترانه درس هنر دادند که کار بسیار سختی بود اما تجربه خوبی بود. من برای آموزش شب‌ها تمرین می‌کردم و در کلاس اگر خودم بد می‌نوشتم می‌گفتم این شکل غلط نوشتن است و نباید این‌گونه بنویسید و اما اگر خوب می‌نوشتم می‌گفتم این شکل درست است و آن را الگوی خود قرار دهید! هر طور بود آن سال را سپری کردم و گذشت. در مجموع به هنر علاقه‌مندم. و این تجربه باعث شد که خط ریز خودم هم خوب شد.

مازندران شعر سبز آفرینش است و انتظار جامعه هنری از هنرمندان مازندرانی خیلی بالاست. من از کارهای هنرمندانه جناب استاد نصراللهی همیشه استفاده می‌کنم. آثار ایشان این ویژگی را دارد که خیلی راه به تحلیل و تفسیر می‌دهد.

ما این افتخار را داریم که در مجله رشد آموزش هنر بلندگوی یک شما عزیزان باشیم. و سعی می‌کنیم نسلی از هنری‌نویسان فرهنگی متولد شوند. تا دیدگاه‌ها و صحبت‌های دبیران هنر از سراسر ایران، از زابل تا بوشهر تا خراسان و آذربایجان و ... در مجله دیده بشود. در کل تلاش ما بر آن بوده که رشد آموزش هنر با تمام محدودیت‌ها یک رسانه معلم‌پسند باشد. طوری که معلم‌های دیگر دیدگاه همکاران خود را ببینند و حس هم‌ذات‌پنداری در آن‌ها به‌وجود بیاید.

خواهش من این است که در این میزگرد در مورد داشته‌های هنری و نکات مثبت صحبت کنیم. شما بهتر از بنده می‌دانید که برگزاری نمایشگاه‌ها از آثار بچه‌ها چقدر می‌تواند مؤثر و مفید واقع شود. در این زمینه تجربه خود را بگویید. خاطراتی که در طول فرایند آموزش به بچه‌ها در طی این سال‌ها داشته‌اید برای ما شرح دهید. مضامین کتاب‌های هنری در طی دگردیسی خوبی در سال‌های اخیر رخ داده عوض شد. در مورد نقاط قوت و نکته‌هایی که نیاز است به آن‌ها افزوده شود و صفحه‌آرایی و مضامینی که باید اصلاح شود بگویید، همچنین با نگاهی منطقی در مورد آنچه که باید انجام شود و میزانی از آنکه عملی شده و میزانی که هنوز عملی نشده بپردازید.

از آقای محمدیان خواهش می‌کنم که گزارشی از وضعیت معلمان هنر استان (دبیر

موسوی مسئول متوسطه اول استان

محمدیان سرگروه فرهنگ و هنر

به صورت خوش‌بینانه
بیش از ۵۵ درصد از
کلاس‌های هنر ما را
معلم‌های غیر تخصصی
اداره می‌کنند

تدریس می‌کنم. در مورد کتاب‌های هنر جدید باید بگویم که این کتاب‌ها تغییرات بسیار مثبتی، مخصوصاً در زمینه نقاشی، به‌وجود آورد و در خصوص خلاقیت و هنرهای تزئینی بسیار جذاب و کاربردی هستند.

- برگزاری نمایشگاه در ارتقای روحیه بچه، برای آنکه خودشان را باور کنند، خیلی مؤثر است. تولید هنری دبیر هنر در کلاس نقش الگویی فوق‌العاده‌ای را دارد. من در تمام کلاس‌های درس، به خاطر آن بخشی از کتاب که مربوط به بازدید از مراکز و موزه‌هاست، سالی یک بار بچه‌ها را برای بازدید می‌برم و در این کار شدیداً پیگیر هستم. از آن هم بازخوردهای مثبت زیادی می‌بینم و با بچه‌ها در این زمینه صحبت و تحلیل می‌کنیم تا بچه‌ها به حال و هوای کار نزدیک شوند. حتی خانواده‌ها هم می‌آیند و اهمیت کار را درک می‌کنند. در کل فضای بسیار جذابی است.

هاجر دسترنج لیسانس آموزش هنرهای تجسمی، و ۲۱ سال سابقه کار دارم.

به نظر شما معلم محبوب هنر چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد؟

اولاً که باید از نظر ظاهر شاداب و خوش‌رنگ و خوش‌اخلاق باشد. باید محدودیت‌ها را کنار بزند. اگر دانش‌آموزی با خستگی و کسالت به کلاس می‌آید معلم هنر باید با شادابی و نشاط و خلاقیت او را به تکاپو وا دارد و در او انگیزه ایجاد کند و سر ذوقش بیاورد. حتی اگر دانش‌آموز موضوع تدریس آن روز را نداند.

قشنگ‌ترین خاطره شما از تدریس تان چه بوده؟

در طول سال‌های تدریسم من همیشه سعی کرده‌ام به دنبال شیوه‌های تدریس نوین بگردم، یک نمونه‌اش اینکه در درس نمایش تدریسم را با بازی‌های بومی محلی ادغام کردم. در حین بازی‌های بومی هنری از بچه‌ها آزمون هنر گرفتم. مخصوصاً چون در این چند سال ارزشیابی کمی دیگر انجام نمی‌شود من با این کار توانستم یادگیری بهتر بچه‌ها را در قالب چنین روشی مشاهده کنم.

نقطه عزیمت شروع تدریس شما چیست؟ معمولاً از قبل به کمک سرگروه‌های کلاس به دانش‌آموزان اطلاع می‌دهم که چه مباحثی در درس خواهیم داد. همچنین من مجموعه‌ای از

کارهای دانش‌آموزان هر سال را نگه می‌دارم تا به دانش‌آموزان سال بعدی آن‌ها را نشان دهم. یک نمایشگاه دائمی هم در کلاس هنر داریم و من با این روش به بچه‌ها خط فکری و دائمی برای کارهای هنری می‌دهم. و به‌خصوص دانش‌آموزانی که در موضوع هنری ضعیف هستند به تکاپوی بیشتر می‌افتند.

مریم فلاح‌پور من ۲۱ سال سابقه تدریس دارم و در قائم‌شهر به کار اشتغال دارم. کتاب هنر که تغییر کرد من خودم انگار دوباره زنده شدم. کتاب قبلی مرا در قالبی محدود نگه می‌داشت، اما این کتاب دست مرا خیلی باز گذاشته است. موضوع آزاد، ابزار آزاد، فکر آزاد! و همه این‌ها باعث شده که بچه‌ها در هنر بیشتر رشد پیدا کنند. چرا که وقتی بچه‌ها در هنر با محدودیت روبه‌رو شوند به سمت کارهای همیشگی و تکراری می‌روند و طبیعتاً خسته می‌شوند. اما با وجود همه خوبی‌هایی که در کتاب جدید وجود دارد کیفیت پایین تصاویر و اندازه‌های کوچک آن‌ها آزاردهنده است. کتاب وسیله‌ای در اختیار دانش‌آموزانی با طیف امکانات مختلف است و هم بچه‌های شهری و هم روستایی از آن استفاده می‌کنند پس چه خوب است که تصویرهایی که در آن قرار دارد و مرتبط با موضوع تدریس است با کیفیتی مرغوب ارائه شود تا دانش‌آموز را بیشتر به آن درس راغب کند. در مدارس که امکانات و فناوری‌های لازم برای تهیه تصویر خوب موجود است این مشکل حل می‌شود اما در بسیاری از نقاط کشور که این امکانات وجود ندارد و تنها منبع موجود کتاب درسی است باید سعی در حل این مشکل شود. بنابراین ارتقای کیفیت کتاب‌های درسی هنر از ضروری‌ترین کارها است.

خاطره‌ای از کلاس هنر

دانش‌آموزانی داشتم که در ابتدای سال تحصیلی ذوق و علاقه‌ای برای کارهای هنری نداشتند اما به مرور با به کارگیری هنر تشویق و عدم مقایسه آن‌ها با دانش‌آموزان شایسته‌تر بلکه مقایسه آثار آن‌ها با کارهای قبلی خودشان، موجب پیشرفت آن‌ها شدم.

خاطره‌ای دیگر: هنگامی که در پایه نهم به قسمت هنرهای سنتی می‌رسیم از آن‌ها می‌خواهم که کارهایی را که انجام داده‌اند به‌صورت دفتر درآورند و آن را پرس و سیمی کنند. این کار برای آن‌ها هزینه هم دارد اما با این حال وقتی اولیای

عبدالله محمدپور از بابل

هاجر دسترنج

مریم فلاح‌پور

تولید هنری دبیر هنر در کلاس نقش الگویی فوق‌العاده‌ای را دارد

✳️ **مژده علیزاده** ۲۷ سال سابقه کار دارم و از دبیران غیر تخصصی هستم، اما از ابتدا هنر تدریس کرده‌ام. زمینه هنری من درس نقاشی است چون از ۱۶ سالگی نقاشی می‌کشیدم.

طراحی را چطور در کلاس آغاز می‌کنید؟

کتاب‌های جدید که آمده باعث شده بیشتر به خلاقیت بچه اهمیت داده شود. کاری که من از دانش‌آموزان می‌خواهم در قالب گروه است تا بچه‌ها همدیگر را تکمیل کنند و از هم یاد بگیرند. من در کلاس دغدغه نمره دادن را کنار گذاشته‌ام و نگرانی نمره برای دانش‌آموزان وجود ندارد. بنابراین، صادقانه از بچه‌ها می‌خواهم که روی تمیزی و زیبایی محصول هنریشان تمرکز کنند.

برای ایجاد علاقه در دانش‌آموزان از چه شگردی استفاده می‌کنید؟

برای خوشنویسی، من خط تحریری را در کلاس از روی کتاب‌های درسی آموزش می‌دهم. بنابر علاقه دانش‌آموزان گاهی وارد نقاشی خط هم می‌شویم و دانش‌آموزانی که با قلم‌زنی کار می‌کنند مشوق دیگر دانش‌آموزان هستند.

از خاطرات خوش کلاس هنر بگویید.

خواستنه من از دانش‌آموز همیشه تمیزی کار است و این برای آن‌ها مشکل است. یک روز که روز کاری من نبود، از اداره استان به مدرسه آمده بودند و از کارگاه هنر مدرسه بازدید کرده بودند. از دانش‌آموزان پرسیده بودند که معلم هنر خود را چگونه توصیف می‌کنید؟ بچه‌ها گفته بودند: **مهربان زورگو!** من از این توصیف خیلی خوش‌حال شدم که بچه‌ها هم به نوعی سخت‌گیری را در من دیده‌اند و هم مهربانی را. من با اینکه رشته هنر را در دانشگاه تجربه نکرده‌ام اما از اینکه دبیر هنر هستم بسیار خوش‌حال و راضی‌ام و از کار لذت می‌برم. سعی کرده‌ام مدرک خوشنویسی و طراحی را بگیرم و الان هم در حال گرفتن مدرک عکاسی هستم.

✳️ **لیلا زروشان** سرگروه بهشهر رشد هنر هستم با ۲۱ سال سابقه. در بهشهر ۶ دبیر تخصصی خانم داریم و ۳ تا آقا.

- سؤال این است که آزادی عمل و خلاقیتی که در کتاب‌های درسی جدید وجود دارد، آیا باعث پرورش یافتن دانش‌آموزان به‌عنوان هنرمند می‌شود؟ آیا خروجی هنری چشمگیری دارد و یا صرفاً برای آزاد گذاشتن دانش‌آموز است؟ به گفته آیدین آغداشلو

دانش‌آموز و خود او نتیجه کار را می‌بینند که چقدر زیبا و دیدنی است لذت می‌برند و به من می‌گویند که واقعاً ارزش این هزینه کردن را داشته است. خود من هم هنگامی که می‌بینم هنر دانش‌آموز تبدیل به دست‌آوردی زیبا می‌شود بسیار لذت می‌برم.

✳️ **زهرا محمدی** دبیر هنر در ناحیه

یک ساری هستم. در مورد دبیران تخصصی و غیر تخصصی هنر این مشکل وجود دارد که با وجود کمبود دبیران تخصصی هنر، بعضی از آن‌ها به دلیل مشکلات مالی یا دیگر مسائل، به کارهای اداری و معاونت روی می‌آورند. موضوع بعدی تشکیل کلاس‌های ضمن خدمت تخصصی است. کد و عنوان تخصصی به کارگاه‌ها داده نمی‌شود و دوره‌ها با عنوان عمومی انجام می‌شود. و این از دیگر مشکلات است.

رشد هنر برگزاری کارگاه‌ها چقدر در ارتقای هنری شما نقش دارد؟

در سال ۹۷ ما دو کارگاه سفال برگزار کردیم و خیلی مفید بود. کلاس برای همکاران تخصصی و غیر تخصصی گذاشته شده بود. مشارکت بیشتر از طرف دبیران تخصصی است. کاری که من خودم در این زمینه انجام دادم تدارک اردوهای یک روزه برای دبیران و بازدید از موزه‌های تهران است. این کار باعث ایجاد انگیزه در آن‌ها می‌شود.

ما در ناحیه خودمان ده دبیر هنر خانم و ده دبیر آقا داریم. بیشترین نیروی هنر را در کلاس استان ما داریم و کلاس‌های هنر پویاتر است.

✳️ **دسترنج** چالش‌های موجود در

کلاس‌های شما چیست؟

یکی از این چالش‌ها درس هنر نمره‌دادن به دانش‌آموز است. معمولاً معاون و مدیر مدرسه از ما انتظار دارند به همه نمره ۲۰ بدهیم. آن‌ها اختیار و سلیقه معلم را در نظر نمی‌گیرند.

به‌عنوان پیشنهاد، برای حل این مشکل، من گفتم که نمره را از درس هنر بردارند و بگذارند که کلاس هنر کیفی باقی بماند تا معلم هم، بدون دغدغه، روی بالا بردن مهارت دانش‌آموزان تمرکز کند.

چالش دیگر ما نبود فضای کافی برای کارگاه هنر است که در مقایسه با شهرهای دیگر ما در این زمینه عقب‌تر هستیم. در کل کارگاه‌ها، دو منظوره‌اند و مختص هنر نیست.

زهرا محمدی

مژده علیزاده

ارتقای کیفی کتاب‌های درسی هنر از ضروری‌ترین کارها است

هنرمند موفق کسی است که کارهای هنرمندان بزرگتر را سرمشق قرار دهد و تا مدت‌ها از آن‌ها الگوبرداری کند. ولی آیا صرفاً با آزاد گذاشتن دانش‌آموز از او هنرمند خوبی خواهیم ساخت؟ من برای حل این مشکل، مثلاً در درس عکاسی، به همه دانش‌آموزان یک شیوه واحد را تدریس می‌کنم. اما در عمل، هر دانش‌آموز به گونه‌ای متفاوت کارش را ارائه می‌دهد.

✽ محمدپور

دانش‌آموز تا ساختار و تکنیک صحیح را شناسد خلاقیت، به تنهایی، مسلماً برایش کافی نیست. معلم هنر باید ابتدا روش‌های حرفه‌ای و اصول، از جمله فضا سازی، تنوع رنگ، شناختن رنگ‌ها و ... را به دانش‌آموز بیاموزد سپس به خلاقیت و نوآوری برسد.

✽ محمدیان

با توجه به آنچه فضای کلاس می‌طلبد و زمینه‌ای که وجود دارد ما روش‌ها و شیوه‌های اصولی را تا آنجا که امکان دارد به دانش‌آموز می‌آموزیم. اما خیلی از دانش‌آموزان هنگامی به هنرهایی مانند کاریکاتور و ... علاقه‌مند می‌شوند و راهشان را در آن هنر ادامه می‌دهند که شیوه تدریس به گونه‌ای خلاقانه انجام شود. پس در عین حال به میزان لازم باید فضای آزاد را در اختیارشان قرار دهیم.

✽ مظاهر علی‌زاده افروزی

۲۵ سال سابقه تدریس دارم و دارای مدارک کاردانی هنرهای تجسمی، کارشناسی صنایع دستی و کارشناسی ارشد نقاشی هستم. در مدارس بابل، ۱۲ ساعت در دبیرستان و ۱۲ ساعت در هنرستان فنی و حرفه‌ای آموزش می‌دهم. به صورت حرفه‌ای نقاشی و مجسمه‌سازی را دنبال می‌کنم و فعالیت هنری‌ام را با تدریس در آموزشگاه‌ها گسترش داده‌ام. همچنین در اماکن خصوصی و عمومی در سطح شهر به مجسمه‌سازی، طراحی و نقاشی می‌پردازم.

برخی دبیران هنر معمولاً در برگزاری نمایشگاه کم کارند. ما امروز با دیدن نمایشگاه آقای محمدپور بسیار خوش حال شدیم چرا که این کار قاعده نیست و استثناست. دلیل این امر چیست؟

✽ محمدپور

من قبل از اینکه خودم را معلم هنر بدانم بیشتر از جنبه اینکه هنرمند هستم به خودم نگاه می‌کنم. دبیران، اکثراً حتی برای بازدید از نمایشگاه‌های هنری هم اقدام نمی‌کنند. به همان ساعات

تدریس هنر در کلاس‌ها اکتفا می‌کنند. این دبیران تحصیلشان بیشتر برای معلم شدن بوده و نه برای هنرمند شدن. اما باید بدانیم که معلم هنر بودن و هنرمند فعال بودن هر دو با هم قابل جمع‌اند.

ما بزرگان و هنرمندان زیادی داریم که معلم بوده‌اند. از جمله استاد محمد احصایی و استاد محمدحسین حلیمی. قدرت پرواز معلمی که هر چند سال یک بار نمایشگاه می‌گذارد با معلمی که ایستاست و فعالیت ندارد قابل مقایسه نیست.

رشد هنر: به نظر شما نقش برپایی نمایشگاه توسط دبیر هنر می‌تواند چه تأثیری داشته باشد؟

محمدپور: معلم هنری که هنرمند هم باشد بسیار باارزش و عالی است. این بسیار ارزشمند است که دانش‌آموز ببیند معلمش فراتر از کلاس درس فعالیت هنری می‌کند. وقتی بچه‌ها آثار هنری معلمشان را در نمایشگاه‌ها ببینند انگیزه می‌گیرند و برایشان نقش الگویی خواهد داشت. و به فعالیت‌های هنری علاقه‌مندتر می‌شوند.

من همیشه هنگامی که مدرسه‌ای را برای تدریس انتخاب می‌کنم به مدیر آنجا تفهیم می‌کنم که بدانند درس هنر به اندازه سایر دروس برایم اهمیت دارد و باید جدی گرفته شود. در نمره دادن هم از نمره صفر تا بیست به دانش‌آموزانم می‌دهم.

تمام این‌ها به این دلیل است که شما ظرفیت یک همکار فرهنگی هنری را خیلی فراتر از یک معلم معمولی دیدید. نمایشگاه کمترین کاری است که در این راستا می‌توان انجام داد.

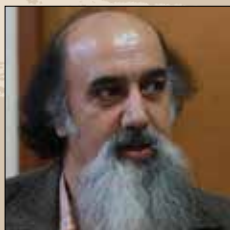
✽ مظاهر علی‌زاده افروزی

کعبود دبیر تخصصی و فعال نبودن برخی از دبیران موجود در بخش آموزش از مشکلات ماست. وقتی معلم هنر به تعداد لازم نباشد در خیلی از مدارس دبیران غیرتخصصی به جای آن‌ها قرار خواهند گرفت. و بدتر اینکه ممکن است ساعات هنر به دروس ریاضی و ... اختصاص داده شود. من زمانی که دانش‌آموز راهنمایی بودم، وقتی به دبیر ریاضی‌ام که ساعات هنر را به او داده بودند گفتم که به هنر علاقه‌مند هستم گفت اگر علاقه‌مند هستی خودت کار کن. او ساعات هنر را به ما ریاضی درس می‌داد و حتی نمره هنر مرا، به خاطر خواسته‌ای که داشتم، از بچه‌های دیگر کمتر داد. که این کار او، برای ورود من به هنرستان مشکل‌ساز شد.

خوشبختانه درس فرهنگ و هنر شرایط بهتری نسبت به قبل پیدا کرده است. مثلاً اینکه به هنرهای دیگر مثل هنرهای نمایشی، موسیقی و صنایع دستی هم توجه شده خیلی خوب است. این هم

لیلا زروشان

مظاهر ولی‌زاده افروزی

کاری که من از دانش‌آموزان می‌خواهم در قالب گروه است تا بچه‌ها همدیگر را تکمیل کنند و از هم یاد بگیرند

با هیجان گذراندند. ما از انرژی بچه‌ها در جهت مثبت و شادی‌آفرین استفاده کردیم و آموزش را هم در قالب بازی به آن‌ها ارائه کردیم. این بازی موجب تمرکز آن‌ها روی هدف و تمرین برای نشانه‌گذاری شد و به مهارت هدف‌گیری بچه‌ها کمک کرد.

در کلاسی دیگر، یک روز دانش‌آموزان را مشغول به پرتاب موشک کاغذی به سمت همدیگر دیدم. از آن‌ها خواستم که در خانه روی طراحی موشک‌های زیباتر با برد بهتر وقت بگذارند و فکر کنند و در روزی مشخص مسابقه پرتاب موشک کاغذی را با طی مسافت بیشتر برگزار کردیم. با انجام این مسابقه انرژی بچه‌ها صرف کار خلاقانه و مثبت شد. من شیطنت‌های کودکانه سر کلاس آن‌ها را تبدیل به نوآوری و ایجاد شادی و نشاط کردم.

* بهرنگ پوررستم من معلم هنر در شهرستان بابل در دوره متوسطه اول با ۲۱ سال سابقه هستم. کار هنری را از دوره دبیرستان آغاز کردم و با اینکه رشته‌ام تجربی بود به‌صورت تخصصی هنر کار می‌کردم.

در مورد برپایی نمایشگاه توسط دبیر هنر باید بگویم که تجربه‌ای که معلم هنر با این فعالیت‌ها به‌دست خواهد آورد به او در تدریس بهتر و در علاقه‌مند کردن دانش‌آموزان به هنر کمک خواهد کرد. برای مثال دانش‌آموزان بازبگوش مدرسه اکثر از خلاقیت بالایی برخوردارند اما اینکه چگونه آن‌ها را در وادی هنر قرار دهیم از مهارت‌های یک معلم هنر خوب است. یکی از راه‌های این کار، تولید هنری خود معلم است. اگر معلم این تجربه را داشته باشد می‌تواند برای دانش‌آموزانی که در دروس ریاضی و علوم و زبان و ... ضعیف‌اند پنجره‌ای به درس هنر بگشاید.

به جز مورد اشاره شده، معلم هنر چه ویژگی‌هایی را مطلوب است داشته باشد؟
خوب است که معلم هنر با خفیات و رفتار و زیست هر دانش‌آموز، متناسب با هر محله و منطقه، آشنا باشد. باید دغدغه‌های روزمره، ابزارهای در دسترس و ... را در مورد دانش‌آموزان بداند و متناسب با همه این‌ها مطالب کتاب درسی را از فیلتر ذهن خودش عبور دهد و آن‌گونه که کارا تر است برای بچه‌ها تدریس کند.

* حسین علی آدرسا ۲۵ سال سابقه دارم و در ساری تدریس می‌کنم. یکی از مشکلات کتاب درسی آن است که برای مثال قبل از آموزش ساده کردن طراحی باید روش

که نام کتاب را «فرهنگ و هنر» گذاشته‌اند یک امتیاز است. خیلی از اوقات من سر کلاس مباحث فرهنگی را هم، در کنار انجام فعالیت‌های هنری، مطرح می‌کنم.

ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان برای ورود به هنرستان‌های برای من بسیار اهمیت دارد و دائماً در کلاس، به‌عنوان مشاور، با بچه‌ها در این زمینه صحبت می‌کنم مخصوصاً در پایه‌های هشتم و نهم. در بحث تفکیک بین معلم هنر و معلم پرورشی باید گفت که گاهی معلم‌های پرورشی، به‌صورت ناشیانه و ناوارد، در کارهای معلم هنر دخالت می‌کنند. البته اگر همکاری به صورتی باشد که معلم پرورشی با درس هنر به درستی آشنایی داشته باشد بسیار مفید و اثرگذار است. اما معلمین پرورشی اغلب با هنر آشنایی ندارند و این همکاری سودبخش نخواهد بود.

* دسترنج معلم‌های پرورشی وظیفه ما را انجام نمی‌دهند بلکه موضوعات درسی مختلف ما را به دروسی مثل ادبیات، ورزش و ... و یا مناسبات مختلف مربوط می‌کنند. در درس تصویرسازی ما از عنصر قصه‌گویی ادبیات هم استفاده می‌کنیم. مثلاً از دانش‌آموز می‌خواهیم قصه‌هایی را سر کلاس برای بچه‌ها نقل کنند و بعد قسمت‌هایی از آن داستان‌ها را به تصویر بکشند. همچنین می‌توان موضوعات درسی را طبق مناسبت‌های تقویم پیش برد. مثلاً در دهه فجر از بچه‌ها می‌خواهیم شعارهای انقلاب را با تصویرسازی در انواع خط انجام دهند.

* ولی زاده افروزی برنامه متنوع آموزشی را با توجه به بازبگوشی‌های دانش‌آموزی من خودم انجام می‌دهم. یک خاطره در این مورد دارم. یک روز چند نفر از دانش‌آموزان را جلوی دفتر معاون دیدم که معاون مدرسه از دست آن‌ها ناراحت و عصبی بود. از معاون جویای مشکل شدم. گفت این بچه‌ها با لوله‌های خودکار کاغذهای خیس را به همدیگر و به دیوارها پرتاب می‌کنند و همه‌جا را آشفته کرده‌اند و ... به معاون گفتم که حل این مشکل را به عهده من بگذار. به کلاس که رفتم بعد از اینکه در مورد کار بدشان به آن‌ها تذکر دادم گفتم که هفته بعد مسابقه تیراندازی با لوله خودکار بین دانش‌آموزان برگزار می‌شود. و گفتم شما باید فقط در خانه تمرین کنید و نه در مدرسه! و برای هفته آتی آماده شوید.

من از آن روز تصویربرداری هم کردم. بچه‌ها با چه شور و شوقی برای این مسابقه آماده شدند و آن روز را

بهرنگ پوررستم

محمدتقی اصغری

اما باید بدانیم که معلم هنر بودن و هنرمند فعال بودن هر دو با هم قابل جمع‌اند

اصولی طراحی کردن را به دانش‌آموز یاد دهد، اما این کار انجام نشده. بنابراین چون دانش‌آموز از طراحی و خط و نقطه شناخت زیادی ندارد، خود معلم باید این نکات پایه‌ای را قبل از شروع آسان‌سازی طراحی به دانش‌آموز یاد دهد و این خودش به صرف وقت نیاز دارد.

در خصوص نمایشگاه و اینکه چرا معلمین هنر کم‌کارند باید بگویم که معلمین هنر استان ما در زمینه تولید هنری بسیار فعال هستند، اما برگزاری نمایشگاه در شهرهای کوچک، از نظر مالی هزینه غیرقابل بازگشت دارد و نتیجه رضایت‌بخش نخواهد بود. برای حل این مشکل باید در شهرهای بزرگ مثل تهران نمایشگاه گذاشت که این کار هم روحیه خاص خود را می‌طلبد و باید زنگی‌های لازم را جهت فراهم آوردن امکانات برای برپایی نمایشگاه دارا بود. دولت هیچ حمایتی در این زمینه نمی‌کند. اگر آموزش و پرورش در زمینه‌های مالی ما معلمین را حمایت کند در همین استان ما سالیانه ده تا نمایشگاه خواهیم داشت.

«ما معلم‌های هنر خودمان غش می‌کنیم و خودمان به‌هوش می‌آییم!»

ما خودمان باید گلیم‌مان را از آب بیرون بکشیم. همین جلسه‌ای که شما گذاشتید، بعد از ده دوازده سال اولین اتفاق خوبی است که افتاده و ما امیدواریم این اتفاق تکرار شود و ما شهرستانی‌ها و کلاً استان‌هایی به جز تهران تحت شعاع این کلان‌شهر قرار نگیریم و به‌طور مستقل شرایطی برایمان ایجاد شود که بتوانیم کار انجام دهیم.

✽ محمد تقی اصغری ۲۵ سال سابقه

تدریس در ناحیه ۲ ساری دارم. دارای مدرک کارشناسی ارشد پژوهش هنر هستم.

یک خاطره جالب با مجله شما در زمان دانشجویی دارم. استاد در آن زمان از ما خواسته بود تا مقاله‌ای بنویسیم من از مجله شما عکس مقاله‌ای را به اسم خودم برای استاد فرستادم. استاد همان موقع از مجله عکس گرفت و به من تذکر داد که تقلب نکنم!

نکته دیگری که به‌نظرم جالب است بگویم این است که لوگوی کلمه هنر روی جلد مجله شبیه به سر عقاب شده است.

نکته دیگر بحث خلاقیت و آموزش اصول در کتاب هنر و فرهنگ است. نظر من به‌شخصه روی خلاقیت است چرا که ما می‌خواهیم با این کتاب یک شهروند خلاق را پرورش دهیم. و طی سه سال با این کتاب آموزشی در مدرسه، کمتر می‌توان هنرمندی به صورت حرفه‌ای از بچه‌ها ساخت، زیرا در این سن تازه

دانش‌آموز با هنرهای مختلف آشنا می‌شود و کتاب برای بچه‌ها نقش راهنما را دارد. خلاقیت در سن پایین در بچه‌ها شکل می‌گیرد پس تا حد امکان باید از این فرصت استفاده کرد. اما اجرای کار هنری در هر سنی حتی سنین ۵۰ سال هم امکان‌پذیر است.

طبق آماری که داریم حدود شصت درصد دبیران هنر موسیقی را تدریس نمی‌کنند. و تقصیری هم ندارند چون در این زمینه به آن‌ها نیز آموزشی داده نشده است. در بین دبیرانی هم که موسیقی را تدریس می‌کنند تعداد کمی از آن‌ها این کار را به شیوه صحیح انجام می‌دهد.

اما اینکه چرا نمایشگاه کم برگزار می‌شود به این دلیل است که نمایشگاه فقط در رشته هنرهای خوشنویسی و نقاشی قابل برگزاری است. خیلی از همکاران هنر ما در زمینه‌هایی مانند نمایش و موسیقی استاد هستند ولی نمی‌توانند نمایشگاه برپا کنند و هنرشان آن‌طور که باید به چشم نمی‌آید. خلاقیت در تدریس هنر بسیار اثرگذار است. خود دانش‌آموز نیز می‌تواند در این زمینه به معلم هنر کمک کند.

من که در قسمت داوری کارهای هنری بچه‌ها نیز فعالیت می‌کنم به این نتیجه رسیده‌ام که کاری که در مدارس همکاران ما انجام می‌دهند در داوری جشنواره کاربرد زیادی ندارد. کارهای خلاقیتی که در کلاس تولیدات هنری تولید می‌شود در خور جشنواره نیست. برای شرکت در جشنواره اغلب خود دانش‌آموز در کلاس‌های جدا از مدرسه در رشته‌های طراحی، نقاشی و... آموزش هنری دیده است.

یعنی آموزش مدارس خلاقیت محور است اما آثار جشنواره‌ای حتماً باید کلاسیک باشد تا پذیرفته شود.

در مورد کیفیت تصویرهای کتاب‌های هنر هم، به نظر من بهتر است از تصاویری که مربوط به مکان‌هایی در کشور خودمان است استفاده کنیم. خاطره‌ای هم دارم. یک بار شاگردی را که از نگاه دانش‌آموزان در سطح پایینی بود به خاطر کار هنری‌اش در زنگ هنر خیلی تشویق کردم. از آن به بعد طرز فکر بچه‌ها در مورد او مثبت شد.

✽ ولی‌زاده افروزی

به‌نظر من در کارهای هنری دانش‌آموزان، علاوه بر خلاقیت شاهد تکنیک‌های اصولی نیز هستیم؛ چرا که این دو برای تولید اثر هنری به یکدیگر پیوند خورده‌اند.

از حضور یکایک شما برای حضور در این گفت‌وگو سپاسگزاریم.

حسین‌علی آدرسا

در دهه فجر از
بچه‌های خواهیم
شعارهای انقلاب را با
تصویرسازی در انواع
خط انجام دهند